

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravništvo
»Zarja«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica št. 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno.
Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

— Oglasi po dogovoru. —

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto 4. novembra 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

O naprednosti.

V našem političnem slovarju je zadnjih dvajset let gotovo ni bolj obglodane in bolj zlorabljane besede, kot je beseda „napreden“. Izgovorila, zapisala in prilasčala se je že tolikokrat, da je polagoma že popolnoma izgubila svoj prvotni in pravi zmisel in se jo rabi danes že v popolnoma potvorjenem smislu.

Kdo je v političnem življenju napreden? Preden odgovorimo na to vprašanje, moramo odgovoriti predvsem še na vprašanje, kaj je prvi in najbolj konkretni namen političnega udejstvovanja? Vulgarno, a zato vseeno točno bi lahko odgovorili na to, da je namen političnega udejstvovanja izvesti v javnem narodovem življenju gotove kulturne, politične, gospodarske in socialne reforme, ki so po mnenju dotične stranke potrebne za dobrobit naroda ali vsaj one socialne skupine, ki jo dotična stranka zastopa. Če vemo to, odgovorimo sedaj tudi lahko na vprašanje, kaj je naprednost v politiki? **Politična naprednost je ona smer v politiki, ki stremi za naprednimi, to je dobrimi in modernimi reformami v političnem, kulturnem, gospodarskem in socialnem življenju naroda.**

Če obrnemo sedaj to dejstvo na naše slovensko politično življenje, tedaj bi rekli, da je to napredek one naše politične stranke, ki stremi za političnim, kulturnim, gospodarskim in socialnim napredkom.

Katere stranke pa so to?

„Naprednost“ si je prilasčala pred vojno v prvi vrsti tedanja naša liberalna stranka, ali kakor se je nazivala sama „Narodno-napredna stranka“, danes se pa smatrajo za napredne vse one stranke, ki so se razvile iz njenih razvalin, to so predvsem JDS, SKS in takozvani liberalni starini okrog „Slov. Naroda“. Poglejmo nekoliko njihovo naprednost! Kar po vrsti:

1. V političnem pogledu. Stranka, ki je imela patent na naprednjaštvo, se je kot divja borila proti splošni in enaki volilni pravici. Po vojni so se vse tako zvane „napredne“ stranke kot divje borile za seda-

njo reakcionarno ustavo, razpuščale in razganjale izvoljene mandatorje ljudstva (razveljavljale komunistične mandate, razpuščale občinske svete itd.) ter uvedle najstrašnejši režim batine in puške. V političnem oziru so torej naše tako zvane „napredne“ stranke zastopnice največje reakcije, terorizma in absolutizma.

2. V kulturnem pogledu. Pred vojno je bila naša „napredna“ stranka v tem oziru absolutno sterilna in ni naredila za prosveto širokih ljudskih plasti enostavno nič. In po vojni? Vsa njihova kulturna „naprednost“ leži v tem, da vsiljuje in plačuje „sokolaštvo“, ki bo postalo kmalu nekaj naš fašizem. Tam, kjer bi pa v resnici mogla in morala pokazati svojo „naprednost“, je pa danes najreakcionarnejša! Poglejte njihov divji in zahrbtni boj proti slovenski univerzi, odpravo neobveznih učnih predmetov, nameravano zatvoritev zasilnih šol, ki bi rodila pri nas zopet strašno analfabetstvo itd. itd. Ne samo, da nočejo naprej, obratno: dušijo in uničujejo celo one kulturne pridobitve, ki smo jih že imeli! In to naj mi nazivamo naprednost!? Pfiu Teufel!

3. V gospodarskem pogledu! Kdo je bil oni, ki se je pri nas kot divji boril proti zadružništvu? Naši „naprednjaki“. Kdo je uvedel po vojni v naše gospodarsko življenje največjo korupcijo? Naše „napredne“ stranke! Kdo je pri nas zastopnik kapitalizma? „Naprednjaki!“ Kdo najbolj nasprotuje gospodarski osamosvojitvi širokih plasti? „Naprednjaki!“ Kdo ne mara ničesar slišati o pravičnem davčnem sistemu? „Naprednjaki!“ Itd. Itd., z eno besedo, nositelji našega gospodarskega konservativizma in celo reakcionarnosti so ravno takozvani „naprednjaki“.

4. In končno v socialnem pogledu? Povejte nam eno samo socialno ustanovo ali idejo, ki so jo izvedli naši „naprednjaki“. Po prevratu je socialistična stranka izsilila, uvedla in izvedla celo vrsto važnih in lepih socialnih ustanov, ki nam jih sedanjí „napredni“ režim demontira enega za drugim. Da, uničuje in poslabšuje

celo že predvojne socialno politične pridobitve! Ali je to naprednost? Tudi na to bi lahko odvrnili — Pfiu Teufel!

Kaj je torej še „naprednega“ v takozvanem našem „naprednjaštvu“? Pri najboljši volji ne moremo najti ničesar, razen če smatramo za „naprednjaštvo“ takozvano „protifarško gonjo“, ki jo gonijo naši „naprednjaki“ že dve generaciji kot berač staro lajno in s katero hočejo odvrniti pozornost ljudskih plasti od svojih protiljudskih in protinaprednih tendenc. Slovenski narod, zlasti pa slovensko delavstvo ima pa danes

gotovo milijon aktualnejših, potrebnijših, koristnejših in pametnejših potreb, kot pa sekundirani naši „napredni“ gospodi pri njeni profitarški gonji ter ji delati štafažo za kulturno-bojne skomine.

Slovensko delavstvo je napredno in je za napredek, a to delavstvo tudi dobro ve, da je danes najreakcionarnejši klerikalec bolj napreden, kot pa vse oficielo slovensko „naprednjaštvo“ skupaj, zato velja njegov boj zlasti in v prvi vrsti temu ogabnemu, protiljudskemu in skrajno reakcionarnemu našemu „naprednjaštvu“.

Občinske volitve.

Delovno ljudstvo se mora vprašati sedaj, ko ga kličejo stranke in oblastva zopet na volišče dvoje: prvič, zakaj mora ponovno voliti in v drugič, kdo je ponovno volitev občinskega sveta povzročil, zakrivil: zakaj, le takrat si bo delavec, konsument lahko predočil položaj, ki ga nahajamo pred novimi občinskimi volitvami.

Lanske volitve, ki so se vršile v znamenju boja proti bankokratskim demokratom, so jasno, nedvomno izpričale, da so delovni, konsumentski sloji Ljubljane siti liberalnega občinskega gospodarstva in odločni, izročiti občinsko gospodarstvo, občinsko imetje strankam, ki jim je skrb za delavca, uradnika, obrtnika prva in edina naloga. Lanske volitve so izpričale, da razume delovni sloj pomen pametne, potrebne in času odgovarjajoče komunalne politike. Lanske volitve so končno vrgle frazo „bele Ljubljane“ med staro šaro.

Ker pa so svojo svobodno voljo dokumentirali na ta način, da so obsodili demokratsko občinsko gospodarstvo, zato so demokrati od vsega početka, takoj, ko se je občinski svet sestal, stremeli za tem, da občinski svet razženo, obenem pa skujejo občinski volilni red, ker reprezentirajo dejanski manjšino. In, ker je občinski svet vršil svoje posle vseskozi v interesu Ljubljane, v interesu njegovega prebivalstva, zato je bilo to za demokrate dvakrat

važno, da onemogočijo čimpreje občinskemu svetu vsako možnost udejstvovanja. — Računali so demokrati, da občinski svet po svoji sestavi ne bo delazmožen, ker bo pogrešal inicijativno demokratov in ker ne bo imela nobena stranka v njem absolutne večine. Ta račun pa je prav pošteno prekrizal občinski svet s smotrenim, vztrajnim, Ljubljani namenjenim delom. — Zato so preko noči, brez povoda, brez vzroka razpustili občinski svet, potem, ko so prej že zaprli vrata in onemogočili dostop tudi izvoljenim zastopnikom delavstva. **Zato poslušajte danes na magistratu komisar, neodgovorna oseba, ker tako pojmujejo demokrati svojo demokracijo!**

„Široka, najlepša demokracija“ naših demokratov pa se ni udejstvila samo v tem činu. Demokrati so izpremenili občinski volilni red in z njim si hočejo nasilno, proti volji ljubljanskega prebivalstva zajamčiti v občinskem svetu večino. — Dasi je bil prejšnji občinski svet, **sloneč na zaupanju** volilcev delazmožen in je višil posle tako, da jih danes demokratsko časopisje opisuje kot ideale pametne komunalne politike. — V bodoče bo treba primerjati pisavo demokratskega časopisja danes in pa za časa delovanja prejšnjega občinskega sveta. — Kar se jim je zdelo svoječasno „nesposobno gospodarstvo koalicije“, trobijo danes vse

LISTEK.

F. E.:

Dalje.

Zgodovina socializma v Srbiji.

Delovni čas tedaj in še prav do zadnjih let sploh ni poznal nobenih omejitev in 15—16 urno dnevno delo je bilo običajno, plača izučeni delavcev se je pa gibala med 1 in 2 Din dnevno, pogosto tudi manj. Plače kovinarjev so znašale (leta 1902.) za 15—18 urno delo 0.60 do 2 Din dnevno, v belgrajških opančarskih delavnicah je trajal delavni čas tako dolgo, da je izdelal vsak 20 parov opank dnevno s plačo 1.40 Din, v Čačku je bil delovni čas 18 ur, v Užicah 17—20 ur (s plačo 0.15 do 1 Din), v Raški 21—22 ur itd.; brivci so delali 15—17 ur dnevno za plačo 4 do 24 Din mesečno, v trgovinah 17—19 ur dnevno, zidarji 15 ur za 1 do 1.20 Din dnevno itd.

Te strašne razmere so morale seveda same gnati delavstvo v organizacije in najostrejšo razredno borbo. Kakor smo slišali že v prejšnjih poglavjih, so poskušali s sindikalnimi organizacijami razni delavski in socialistični prvoboritelji že od Sv. Markovića sem, a politična reakcija in terorizem sta bila tako močna, da se niso mogle ukoreniniti in razviti. Na bolje se je obrnilo v tem pogledu šele po letu 1903. Državni prevrat tega leta je našel le organizacije tipografskih, kovinarskih, lesnih in gradbenih delavcev ter trgovskih nastavljenec, ki so imele skupno komaj par sto članov, a po letu 1903 so pa začele rasti organi-

zacije kot gobe po dežju, tako, da je bilo organiziranih leta 1907. že 22 različnih strok v 101 krajevni organizaciji s 2881 člani, leta 1910. pa istotoliko strok s 209 krajevnimi organizacijami in z 7418 člani.

Ta razmeroma hitri razvoj sindikalnih organizacij je napotil delavstvo tudi že leta 1903. do tega, da so si osnovali zvezo vseh teh organizacij, namreč takozvani „Glavni radnički savez“, ki si je postavil za nalogo, da „varuje in pospešuje duhovne in materialne interese svojih članov, v prvi vrsti pa, da izbojuje s sindikalno borbo boljše delavske plače in delovne pogoje“. V to svrhu je imela zveza skrbeti za:

1. Povišanje delavskih plač in izboljšanje delovnih pogojev, ter utrditev maksimalnega delovnega časa in minimalni zaslužek.
2. Ukinjenje nedeljskega, akordnega in čezurnega dela.
3. Izobrazbo svojih članov potem shodov, predavanj in kurzov, vzgojo razredne zavesti ter za pripravo na skupno borbo.
4. Zbiranje statističnih podatkov o vsestranskem stanju delavcev v posameznih strokah.
5. Ustanovitev zvezne knjižnice.
6. Ustanovitev posredovalnice za delo in prenočišča za potujoče člane.
7. Preskrbo pravne zaščite članom v sporih z delodajalci.
8. Pomoč pri štrajkih.
9. Pomoč članom v slučaju brezposelnosti, potovanja ali štrajka.
10. Pomoč članom v slučaju preganjanja zaradi sodelovanja v organizaciji, kakor sploh v vseh slučajih, v katerih je potrebna pomoč v svrhu dosege zveznega cilja.
11. Vzdrževanje zveze s sličnimi organizacijami v inozemstvu.

10. Pomoč članom v slučaju preganjanja zaradi sodelovanja v organizaciji, kakor sploh v vseh slučajih, v katerih je potrebna pomoč v svrhu dosege zveznega cilja.

11. Vzdrževanje zveze s sličnimi organizacijami v inozemstvu.

Kakor smo videli že zgoraj, je ta zveza s svojimi organizacijami napredovala razmeroma hitro, kajti število članov je raslo, kakor sledi:

1. 1903. bilo članov skupno 1761,
„ 1905. „ „ „ 5074 (od teh 409 žensk),
„ 1907. „ „ „ 2881,
„ 1909. „ „ „ 4462 (od teh 148 žensk).

Po strokah so bile leta 1910. najmočnejše organizacije kovinarskih (642 članov), lesnih (633 članov), krojaških (650 članov), usnjarskih (700 članov), opančarskih delavcev (1093 članov), a najšibkejšje slikarskih (80 članov), rudarniških (85 članov), knjigoveških (74 članov), mesarskih (11 članov), železniških (36 članov) in keramičnih (71 članov) delavcev. Najbolj nas preseneča izredno majhno članstvo železniške in rudarske organizacije, saj sta imeli n. pr. tozadevni organizaciji v Sloveniji sami istočasno po toliko članov, kot pa vsa belgrajska zveza skupno, vsekakor lepo število pa izkazujejo organizacije krojaških, lesnih in opančarskih delavcev.

Pa tudi na vznotraj je razvijala zveza prav lepo delovanje, kar nam dokazuje dejstvo, da je imela n. pr. leta 1903. samo 14.555 Din dohodkov in 7.651 Din izdatkov, a leta 1910. že 102.199 Din dohodkov in 75.226 Din izdatkov. Od teh izdat-

tisto za dobro v svet, kar je občinski svet sklepal in sklenil.

Zakaj so demokrati izpremenili volilni red? Eden najvažnejših momentov je gotovo ta: radi političnega prestiža hočejo imeti demokrati večino v Ljubljani. Ker podrejajo demokrati gospodarsko življenje Ljubljane političnemu življenju stranke, za to so izpremenili volilni red. Demokrati zasledujejo pri teh volitvah politične, strankarske cilje, kajti, oni

hočejo, da si na nasilen način, zavesti Belgrad v zmoto, češ, da uživajo še politično moč v Sloveniji. Zato je dvakrat važno, za delovne sloje, da demokrati ne dobe večine v bodočem občinskem svetu, ker bi s tem podaljšali politično življenje demokratom in izročili gospodarstvo Ljubljane politični špekulaciji demokratske stranke.

Kdor umeva ta položaj, se bo pri volitvah hitro in lahko odločil.

Prvi manifestačni volilni shod za ljubljanske občinske volitve.

Včeraj teden se je vršil v veliki unionski dvorani volilni shod „Zveze delovnega ljudstva“. Dvorana je bila do zadnjega kotička polna. Na shodu so govorili kot prvi nosilec liste bivši župan s. dr. Perič, ki je v daljšem govoru razvil potek razvoja v razpuščenem občinskem svetu ter poudarjal, da za razpust občinskega sveta pač ni bilo zakonitega razloga, kar se je izkazalo tudi v razpravi v narodni skupščini o interpellaciji glede razpusta občinskega sveta ljubljanskega. Naglašal je govornik nekatere akcije, načrte in sklepe, ki jih je napravil občinski svet za njegovega županovanja. Končno je poudaril, da zahteva čast ljubljanskih volilcev, da s svojim glasovanjem dokažejo, da jim tako nasilje ni všeč in v znak protesta proti razveljavljenju mandatov, proti zavrnilni sklepov in razpustitvi bivšega občinskega sveta kakor tudi zlasti proti poslabšanemu in krivičnemu volilnemu redu za ljubljansko občino z glasovanjem za našo listo izrečejo svoje ogorčenje. Zborovalci so govornika brez izjem burno aklamirali.

Za Peričem so govorili še go spod Kremžar, s. Makuc, g. dr. Stanovnik, g. dr. Gosar, s. Fabjančič in s. Kralj.

Vsi govorniki so ostro žigosali sedanji sistem in razvijali programne točke socialopolitičnega komunalnega programa, ki smo ga objavili v predzadnji številki „Zarje“.

Shod se je izvršil manifestačno, na njem je vladala popolna enodušnost, ki zahteva zadoščenje za prizadete krivice in preziranje volje ljubljanskih volilcev.

V boj za zmago liste delovnega ljudstva! To delovno ljudstvo v Ljubljani doslej ni prišlo do veljave; sedaj so mu vzeli volilno pravico! Ne le ročni delavec, ne le duševni delavec je interesiran na teh volitvah; enako interesirani so vsi, ki delajo s svojimi rokami ali s svojim duhom, da z zmago naše kandidatne liste postane Ljubljana ne le kulturno žarišče, ne le bela Ljubljana, ampak — socialna Ljubljana, ker hočemo v tej beli socialni Ljubljani živeti tudi vsi tisti, ki nas je doslej prezirala reprezentujoča Ljubljana.

Kandidatna lista Zveze delovnega ljudstva za ljubljanske občinske volitve dne 3. decembra 1922.

(Sprejeta soglasno na volilnem shodu dne 27. oktobra 1922.)

1. Dr. Ljudevit Perič, odvetnik.
2. Ivan Makuc, žel. uslužbenec.
3. France Kremžar, urednik.
4. Dr. Ivan Stanovnik, odvetniški kandidat.
5. Josip Pirc, rač. svetnik.
6. Lovro Klemenčič, visokošolec.
7. Ivan Kralj, uradnik.
8. Dr. Valentin Rožič, profesor.
9. Franc Orehek, zasebni uradnik in posestnik.
10. Peter Leban, železničar.
11. Rado Čelesnik, zasebni uradnik.
12. Josip Rajner, železniški uslužbenec in posestnik.
13. Mihael Moškerc, urednik.
14. Dr. Milan Lemež, odvetniški kandidat.
15. Ignac Mihevc, uradnik.
16. Ivan Srebot, čevljar in posestnik.
17. Jurij Moser, izvošček in posestnik.

18. Franc Čepeljnik, železniški strojevodja.
19. Franc Slovaša, izvošček.
20. Josip Vidmar, čevljar.
21. Janko Jeglič, šolski ravnatelj in posestnik.
22. Anton Kerhne, žel. ključavničar.
23. Ivan Pestotnik, uradnik.
24. Alojzij Zajec, strojni stavec.
25. Dr. Anton Brecej, zdravnik.
26. Rajko Osterc, tapetnik.
27. Andrej Lah, uradnik.
28. Srečko Žumer, strojni stavec.
29. Albin Zajec, fin. rač. svetnik.
30. Franc Novak, mizar.
31. Ivan Tokan, uradnik.
32. Anton Kerč, zasebni uradnik.
33. Viktor Adanič, žel. uradnik.
34. Hinko Glavan, delavec.
35. Josip Rozman, uradnik.
36. Pavel Keršič, mizar.
37. Karel Gruber, fin. rač. svetnik.
38. Ludvik Miklošič, vlakovodja.
39. Alojzij Blatnik, pek. pomočnik.

40. Dr. Vinko Šarabon, profesor.
41. Matevž Golob, knjigovez.
42. Alojzij Walla, auto-monter.
43. Anton Kordelič, čevljar.
44. Martin Ban, poštni poduradnik.
45. Alfonz Valand, strugar.

46. Štefan Bizovičar, žel. ključavničar.
47. Karel Čaks, kletar.
48. Franc Terseglav, urednik.
49. Dr. Andrej Gosar, narodni poslanec.

Revolucija v Italiji.

Dogodki v Italiji so se razvijali dolgo časa. V svetu je znana Italija kot silno revolucionarna dežela, ki vzkipi, ima v sebi izrazite tendence raznih stremeljenj, ki niancirajo potem med seboj v sto in sto nijancah, tako, da čujemo le o ekstremih, prave italijanske individualnosti pa ne opažamo. Izkušnje nas celo uče, da je proletarski pokret v Italiji tako razoran zaradi taktično načelnih vprašanj, da se ne more zediniti niti o taktiki v boju proti fašistom, ki potiskajo prav sedaj s svojo revolucijo Italijo v najhujšo reakcijo nacionalnega šovinizma.

V Neapolju so imeli fašisti veliko zborovanje, kjer so proklamirali, da hočejo vladati v svoje roke, če ne izlepa pa s silo. Izdali so mobilizacijske odredbe, nastopili pot v Rim in slabotna vlada je sama pozvala Mussolinija, predsednika fašistov, v Rim ter mu izročila takorekoč usodo cele Italije v roke. Ves ta dogodek, čeprav je vlada razglasila izprva obsedno stanje, ki ga je preklicala, se zdi, da je bil dogovorjen. Dosedanja vlada je uvidela, da nima nobenega pravega gesla, s katerim bi vladala v Italiji, zaradi tega je bilo fašistovsko geslo boj socialistom, komunistom in državljanom tujih narodnosti Factovi vladi dobro došli povod za demisijo. V tej veri nas potrjuje tudi to, da italijanske vlade niso ukrenile prav nobenega koraka proti grozovitostim fašistov, ki so direktno kričale po državni avtoriteti. In ko so marširali fašisti v Rim, je vlada poslala po Mussolinija, namesto, da bi ga bila ukrotila s svojo meščansko vojsko, ga povabila, naj prevzame vladu.

Že dne 30. oktobra je kralj poveril sestavo nove vlade Mussoliniju, ki je sestavo vlade sprejel, jo takej predložil kralju v potrdilo in kralj je novo vladu zaprisegel.

Predsednik vlade in minister za zunanje in notranje stvari je Mussolini sam. Vsa važnejša mesta v vladi imajo fašisti. Nadaljni ministri so: vojni minister je general Diaz, pomorski minister Thaon de Revel, minister za kolonije Federzoni, justični minister Ovidio, minister za osvobodjene kraje fašist Giuratti, delavski minister Bavazzoni, finančni minister De Stefani, minister za šume član katoliških popolarov Sangori, njegov državni podtajnik fašist Asserbo, medtem ko prejme popolar Vassalo podtajništvo za zunanje zadeve. Lusignoli, pristaž Giolittija, je v podtajništvu za notranje zadeve. Poštno in brzojavno ministrstvo je prevzel grof di Cesaro, prosvetno

popolarec profesor Guntile, poljedelsko liberallec di Capitani, trgovinski in industrijski portfelj je obdržal Teofil Rossi, pristaž Giolittijev, justično ministrstvo pa Bonardi. Državni tajnik v notranjem ministrstvu je Mussolinijev prijatelj Finzi, tajnik za pokojnine pa fašist De Vacchinetti, za mornarico Ciano, ravnatelj „Idea Nazionale“, v vojnem Del Bononi in podtajnik za vojaško avijatiko pa Donel.

Nova vlada je nastopila s pravim terorjem. V Rimu so ustavili več listov ter razpustili komunistične organizacije. Od nove vlade ima proletarijat v Italiji pričakovati najhujše udarce, ki jih vsaka meščanska vlada brez bojazni daje proletarijatu, ker so njegove organizacije razcepjene zaradi praznih teoretičnih vprašanj.

Preobrat je napravil tudi v inozemstvu mučen vtisk. Diplomati so razočarani in veliko je vprašanje, kako se bodo razvijale zunanje politične razmere Italije, od katerih je zavisen notranji gospodarski položaj Italije, pa tudi položaj v državah, ki meje na to državo senzaj.

Jugoslovansko časopisje straši, da bodo fašisti navallili na Dalmacijo in Črno goro. Ko čitamo taka poročila, bi se kmalu vdali veri, da bodo fašisti v štirinajstih dneh podjarmili vso Evropo in še pol Azije. Fašisti so kričavi, so izvrševali zločine, ker jih ni nihče v tem oviral, s tem pa, ko so prevzeli vladu, so pa postali odgovorni; imajo proti sebi vse italijanski proletarijat in vse sosednje države, od katerih nobena ne bo podpirala fašistovskih imperialističnih namenov. Italija je gospodarsko slaba in vsak eksperiment z vojnim orožjem utegne potisniti Italijo na stopnjo, na kateri se nahajajo danes srednjeevropske države.

Iz dosedanjih dogodkov se ne da sklepati, kaj nameravajo fašisti z monarhijo. Nedvomno jim je monarhija alternativno vprašanje in bi utegnili govoriti o republiku šele takrat, če bi jim kralj ne ugodel v vseh njihovih političnih ambicijah.

Prevrat v Italiji je zlasti poučen za proletarijat v Italiji in drugod. Razcepljenost proletarijata je kriva, da se je fašizem razvijal, razcepljenost proletarijata, da so fašisti uničili toliko organizacij in toliko delavskih domov v Italiji. Kapitalizem se je poslužil v Italiji fašistov, da zatira proletarski pokret; pri nas in drugod pa porablja druge metode.

Proletarijat pri tem trpi in propada, kapitalizem in njegove oprode

kov je odpadlo leta 1910. na stavke 22.845 Din, pomoč potujočim 2653 Din, brezposelnim 6823 Din, bolnim 7.593 Din, v razne druge svrhe 343 Din, a čiste gotovine je ostalo koncem leta 62.486 Din. Stavk je vodil „Glavni radniški savez“ od leta 1907.—1910. skupno 135, od katerih je bilo končano z uspehom nad polovico, a brezuspešno niti četrtino.

Ves ta nagli razvoj sindikalnih organizacij začetkom tekočega stoletja, stoji, kakor smo poudarili, v prvi vrsti v zvezi s težkim pritiskom mladega kapitalizma na delavski razred ter s tem, da sta z nastopom vlade po kralju Petru I. vendarle precej popustila strašni politični terorizem in reakcionarnost vladajočih absolutistov, poleg tega je pa država v tej dobi tudi sama naglo napredovala ter se razvijala kulturno in politično. Izvoz, ki je bil še koncem preteklega stoletja skoro brezpomemben, se je dvignil leta 1911. že na 117 milijonov dinarjev in število denarnih zavodov se je dvignilo (leta 1908.) na 146 (v Sloveniji istočasno okroglo 500) in ti so radi investirali svoj denar v dobičkanosna industrijska podjetja. Na eni strani se je zbiral in z najbrezobzirnejšimi sredstvi uveljavljal kapital, na drugi strani je pa hitro napredovala proletarizacija širokih mas v zapadnem smislu besede. Vse to je delavstvo budilo, družilo in ga tiralo k odporu in samopomoči in s tem so bili položeni tudi vsi materialni predpogoji za sistematično in smotro delavsko gibanje po zapadnem vzoru.

Ko se je razvil srbski delavski pokret do te stopinje, je tudi jasno, da se ni mogel zadovoljiti več s samo ekonomsko borbo, temveč je dobro spoznal, da je potrebna v dosego ekonomskih ciljev tudi primerna politična moč, ki daje ekonomskemu boju potreben povdarek in mu ustvarja v socialno politični zakonodaji potrebne predpogoje. Sicer so nosili že prvi pojavi socializma in delavskega gibanja v Srbiji izrazito politično obležje, vendar je trajalo, kakor smo videli, dolga desetletja, preden so mogle roditi politične tendence posameznih delavskih in socialističnih prvobornih tudi v širših delavskih masah potrebno razumevanje in odmev. In baš predpogoje za to razumevanje in ta odmev sta ustvarila med srbskim delavstvom na eni strani hiter napredek kapitalizma in z njim združene proletarizacije delavskih mas, ter hiter razvoj sindikalnih organizacij. Ko so bili ustvarjeni tako vsi potrebni predpogoji in se je z državnim prevratom leta 1903. zrušil tudi tedanji absolutizem, je bil teren popolnoma pripravljen in na belgrajmskem delavskem kongresu dne 20. julija 1903. so po tolikih izjalovljenih poskusih končno ustanovili takozvano „Srbsko socialno demokratično partijo“, ki je nosila takoj od vsega početka izrazit značaj delavske stranke.

Ustanovitvi srbske socialno demokratične stranke so kumovali vsi prvobornitelji srbskega delavskega gibanja iz novejših dobi, kakor dr. Mihajlo Ilić, Dimitrija Tucović, Dragiša Lapčević, Dušan Popović ter Rađovan Dragović, ki je refe-

riral na ustanovnem kongresu tudi o strankinem programu. Že ta referat je pokazal, da so duše tega socialističnega gibanja pazno spremljale idejni in organizatorični razvoj nemških socialističnih strank, kajti program, ki ga je sprejel ta kongres za temelj srbske socialno demokratične stranke je veren odmev, deloma celo dobeseđen prepis erfurtskega programa, na katerem sta stali do vojne nemška in avstrijska socialna demokracija ter do neke gotove meje sploh vse socialistične stranke nekdanje druge internacionale. Že na ustanovnem kongresu je poudarjal R. Dragović, da mora imeti socialistična stranka svoj teoretični in praktični program, ker ne zahteva zgolj gotovih reform v okviru današnjega družabnega reda, temveč se bori sploh za popolnoma nov duržabni red. Socialistična stranka mora torej izoblikovati praktični borbeni program za svoj dnevni politični boj, kakor tudi teoretične smernice in temelje bodočega družabnega reda, ki ga hoče postaviti na mesto današnjega kapitalističnega, ki je krivičen. V tem pogledu mora biti delavska, socialistična stranka strogo razredna, bojna in revolucionarna, ki more imeti samo en cilj, to je — socialistični družabni red. Glede na to, je sprejel kongres v celoti program, ki pravi, da se proizvajalna sredstva vedno bolj koncentrirajo v rokah posameznih kapitalistov, kar povzroča propadanje malomeščanstva in proletarijatio širokih narodnih mas. Neurejeno kapitalistično proizvajanje pa povzroča opetovane gospodarske krize. (Dalje.)

se pa vesele svojega trenutnega zmagovalnega pohoda.

Toda le trenutnega zmagovalnega pohoda, ker proletarijat se že za-

veda, se združuje vsaj idejno in to je početek, vesel pojav, ki bo razdeljal naklepe delavskih sovražnikov.

Naša in moskovska sovjetska vlada.

„Pravo Naroda“ (Šid) piše:

„V Beograd pride poslanec sovjetske vlade službeno. Nalogo ima da se dogovori s Pašičevo vlado glede ureditve odnosov med Sovjetsko Rusijo in Jugoslavijo. Iz dobrih informacij ve begradska „Politika“, da se naša vlada ne protivi obnovi nekako enakih diplomatskih odnosov z Rusijo, kakršne imata Anglija in Francija.

Ta dogodek je vsekakor velikega pomena. Pokazuje namreč, da tudi sovjetska vlada vedno bolj občuti potrebo, da obnovi in okrepi odnose z evropskimi kapitalističnimi državami, ter razen tega evropske kapitalistične vlade vedno bolj izgubljajo nezaupanje v „revolucionarnost“ sovjetske vlade in v nje nevarnost za kapitalistični režim v Evropi. Prišel je torej trenutek, da se sovjetska vlada v Moskvi postavlja v vrsto drugih vlad v Evropi.

Sovjetski režim je polagoma popuščal v vseh svojih stremljenjih, da ustvari nekak nov gospodarski red v Rusiji. Njega poizkusi niso rodili le velike neuspehe, marveč so izzvali tudi velike ekonomske in socialne neprilike v Rusiji. Sovjetski režim vpostavlja polagoma kapitalistični način produkcije, svobodno trgovino, kapitalistične koncesije. V političnem oziru je Rusija despotska, ki vzdržuje en milijon stalne vojske, prav kakor prejšnji caristični režim. Enako kakor za časa carističnega režima, danes v Rusiji ni svobode tiska, svobode zborovanja in združevanja, ni svobode govora ne svobode štrajka. Tam streljajo in obešajo politične nasprotnike, štrajkujoče delavce. Dejausko torej v bistvu z oziranjem na vladanje danes ni nobene stvarne razlike med vladami v Evropi.

Čim so se dogodki razvili tako daleč, je povsem naravno, da se kapitalistične vlade v Evropi ne obračajo več od Moskve, pač pa polagoma obnavljajo ekonomske, trgovske in politične vezi s sovjetsko Rusijo. Tako je končno prišlo tudi do tega, da se predstavniki sovjetske oblasti sestanejo v diplomatskem objemu tudi z našim ministrom predsednikom g. Pašičem.

Mi, razume se, ne moremo imeti kaj proti temu, da naša država stopi v zvezo s sovjetsko vlado ter da se službeni poslaniki sovjetske Rusije uvrsti med inozemske diplomate v Beogradu. Vsekakor pa bo nekoliko komično, kadar bo šel službeni poslanik Sovjetske Rusije v avdienco h kralju Aleksandru ter poljubil roko kraljici Mariji, dočim bodo neslužbeni agenti sovjetske vlade govorili o „nepomirljivi klasni borbi“, o „hitri socialni revoluciji“, o boju proti Pašiču in Pribečevcu in njegovi policiji itd.

Toda to ne bo ne prvi ne zadnji komični položaj revolucionarcev.“

*

Rusijo so prisilili gospodarski odnosi, da sklepa dogovore s kapitalistično družbo. Vsakomur, ki dela v proletarskem pokretu, je znano, da je za socialno revolucijo potrebno duševno prerčenje, in če tega ni, in dokler ga ni, je socialna revolucija le postopna, čeprav tuptam napreduje v posameznih dobah večje skoke. Na enakih težkah trpi i Rusija, če si je Ljening zamislil socialno revolucijo še tako lepo. Prerčenje še le rodi socialno revolucijo.

POLITIČNI PREGLED.

Vladna kriza. O vladni krizi se zadnje dni bolj malo govori in piše. In res je to čudno. Vlada obupuje nad sistemom. Ministri tekajo po državi in iščejo zaslombe, kličejo kongrese strank, pristaši strank se gledajo pisano in skušajo drug drugega ukaniti. Zaradi samih splet, preprirov in medsebojnega nezaupanja, čeprav je baje kralj zahteval odstop vlade, ne more priti do vladne krize. In ministri so vedno na potovanju. Pašiča ni bilo doma kar več tednov, Ninčiča tudi ne, tudi drugi ministri so kolovratili po svetu; šli so nazadnje nekateri v Kumanovo, nekateri v Prago, tako da jih ta uboga para, vladna kriza, nikdar ne dobi doma, da bi jih podavila. Kako se vlada, kako gospodarji, to je drugo vprašanje. Ako pojde še tako dalje, utegne uboga kriza opešati.

Pašič še ne misli na razpust narodne skupščine. Ministrski svet je na svoji seji sklepal o programu sej narodne skupščine. Najvažnejša točka je oboroženje vojske, zvišanje oficirskih plač, potem uradniški zakon, zakon o vojni odškodnini, zakona o zavarovanju živine in setve, zenačenje davkov in agrarna reforma. Vlada bo za ta program zahtevala zaupnico. — Program je duhovito izzivalen: za vojsko je treba najprej dati, potem pa bo Pašič že videl, če še kaj ostane za uradnike, agrarno reformo, vojno odškodnino itd.; če pa narodna skupščina odkloni zaupnico, pa — nihče nič ne dobi; za vojsko bo pa iz nujnih ozirnov na orientško vprašanje in grožnje Italije že za enkrat zadostovalo tudi ameriško posojilo. Torej, ubogaj, ali pa izgubiš zaupanje pri volilcih, ker se program po tvoji krivdi ne bo rešil!

Kumanovo. Leta 1912. je bil na Kumanovem premagan turški imperij in to je bil početek umika turške oblasti iz Evrope. Dogodek je bil velik za zgodovinski razvoj Jugoslovanov ter je ustvaril novo zgodovinsko periodo za balkanske Slované.

Socialisti nismo prijatelji vojne, ker je vojna orožje vladajočega razreda. Mi hočemo mednarodno sporazumljenje med narodi, kjer ne bo krivice narodom. Vojne so sicer stare kakor človeški rod. Vemo, da to barbarsko sredstvo za poravnavanje sporov med narodi ni rodilo nič drugega kakor zlo, čeprav tuptam pravzaprav vojne posledice pospešujejo razvoj. Marks je rekel, da je vojna naravna potreba in le žal, da še danes visoko kulturni narodi iščejo preporod in napredek v krvavem bojevanju. Tako je tudi kumanovska bitka važen dogodek v razvoju in je naravno, da se ga vladajoči razredi spominjajo s ponosom. Naša stranka se temu slavlju ni mogla pridružiti prav zaradi tega, ker je bila vsa priredba militaristična, proslavljajoča vojno zaradi vojne. Vrhutega pa mi sedanji zgodovini ne pripisujemo tiste važnosti, kakor meščanske stranke, ker z bitko na Kumanovem se je osvobodila buržoazija. Ne moremo pa trditi, da bi bilo s kumanovsko zmago doseglo svobodo ljudstvo, ekonomsko in politično svobodo. Z bojem bo ljudstvo doseglo samo osvoboditve. V tem boju se nahaja proletarijat še vedno in kadar izvojuje to zmago nad kapitalističnim razredom, tedaj bodo tudi socialisti proslavljali zmago in osvoboditve.

Princ Jurij je dobil od Pašičeve vlade ultimatum. Po dvornem statutu se mora princ podvreči sklepu dvora, ako ne, izgubi rodbinske pravice. Njegovo bivališče je Niš. Dekret sta podpisala Pašič in Ninčič. Poročilo pravi, da je bil kralj za milejše mere, toda vlada je vztrajala in zagovarjala svoje predloge. Radovedni smo, če bo s tem ukrepom to vprašanje rešeno ali ne.

Dr. Šusteršič se bo menda v najkrajšem času vrnil v Ljubljano. — Jutrovci, ki so ga proklinjali, ga sedaj pozdravljajo in se njegovega povratka vesele. Časi se izpreminjajo, in ni izključeno, da bo ravno Jutrovce še glava bolela zaradi Šusteršičevega povratka. Sicer pa je v Jutrovci delžni za ljudi Susteršičeve sorte dovolj prostora.

čevega povratka. Sicer pa je v Jutrovci delžni za ljudi Susteršičeve sorte dovolj prostora.

Mussolini gospodar Italije. Profesor Mussolini je sedel na stoliček italijanskega ministrskega predsednika, pa je že postal obenem tudi povsem navadni italijanski ministrski predsednik. Fašizem je nastal pred dvema in tremi leti zaradi močnega delavskega pokreta. Ker pa meščanska vlada ni hotela prav odločno nastopati proti komunističnemu gibanju, je buržoazija organizirala nacionalno šovinistične fašiste ter jih podpirala. Vlada je bila ves čas pasivna, zaradi tega je naraščala nezadovoljnost z njo, kar so fašisti prav dobro izrabili. Mussolini je takoj ob nastopu vlade razpustil komunistično stranko, premišljuje pa, kaj bi napravil s socialistično stranko. Mussolinijev zunanje-politični program je naslednji: 1. Mirovne pogodbe se morajo pregledati, izpremeniti, kolikor so neizvedljive, osobito v onih delih, ki povzročajo sovražstvo in opasnost za mir; 2. gospodarska priključitev Reke k Italiji, zaščita Italijanov v Dalmaciji; 3. smotrena osvoboditev Italije od zapadnih plutokratskih narodov potom razvoja domače industrije in proizvodnje; 4. približanje k prej sovražnim državam Avstriji, Nemčiji, Bolgariji, Ogrski in Turčiji, varujoč italijansko čast in severno ter vzhodno mejo; 5. začetek in razvoj prijateljskih odnosov z vsemi orientalskimi državami, tudi s sovjetsko Rusijo; 6. zahteva pravic in potreb dr-

žave v kolonialni politiki ter izkoriščanje sredozemsko- in prekmorskih kolonij. — Po tem programu zahteva Mussolini pač toliko, da s tem ne bodo zadovoljne ne Jugoslavija, ne Grčija, ne Francija, ne Anglija. Neverjetno se pa nam zdi, da bi Mussolini žrtvoval prijateljstvo Anglije ali Francije, ker se zaveda položaja Italije. Rajši bo še izpremenil svoj program.

Obletnica ustanovitve čehoslovaške republike. Dne 28. oktobra 1918 so se Čehoslovaki osamosvojili. Letos so obhajali četrto obletnico silno slovesno. Slavja so se udeležili tudi jugoslovanski parlamentarci.

Orientska konferenca se bo vršila 13. novembra na predlog zveze narodov v Lausani v Švici. Ameriške Zedinjene države se konference ne udeležijo oficijelno, pač pa pošljejo goste na konferenco. In veliki kovači bodo kovali — zlate.

Zahteve Turčije na orientski konferenci so: Plebiscit glede pripadnosti države v zapadni Traciji, odprava grškega vojnega brodovja, Grki naj se izselijo iz Traciji in nevtralizacija egejskih otokov.

V Turčiji priznavajo samo še angorsko vlado. Poslance angorske vlade sprejemo v Carigradu z velikim sijajem.

Volilno gibanje v Angliji za spodnjo zbornico bo ogromno agitačno torišče. Doslej je prijavilo svoje kandidature 400 delavskih kandidatov, 135 unionistov, 160 nacionalnih liberalcev in 300 neodvisnih liberalcev.

DNEVNE VESTI.

Trn v peti je nekaterim takozvana „koalicija“ za ljubljanske občinske volitve. Pravijo, da se je greh družiti s klerikalci. K temu pripominjamo, da ta koalicija ne pomeni nič drugega kakor združitev glasov na skupno kandidatno listo, ker so demokrati napravili tak volilni red za Ljubljano, da nobena druga stranka niti v pošteb ne bi prišla pri volitvah. Združenje glasov je torej edini korak proti brutalnemu nasilju, ki more imeti uspeh. Sploh ni to politično združenje in je združenje s krščanskimi socialisti, ki so tudi delavska stranka; volitve so delavska zadeva ljubljanska. V tem slučaju gre za zmago. Nikdo pa ne sme pričakovati od ljubljanskega delavstva, da bi podpiralo izrečno teroristične stranke, ki ropajo ljubljansko prebivalstvo političnih pravic. To lahko delajo druge stranke, socialisti pa ne morejo. Vsak korak, ki omogoča zmago nasilja, je protidelavski. To v vednost socialistom in drugim, ki z raznimi frazami hočejo priboriti zmago tistim, si so ukradli ljubljanskim volilcem volilno pravico.

Globlji pomen ljubljanskih občinskih volitev. Smešen uvodnik prinaša z gorenjim naslovom „Jugoslavija“ od torka. V tem članku dopoveduje, da so komunisti in Slovenska ljudska stranka omogočili s svojo taktiko sedanji režim. Pripoveduje tudi, da bi bilo mogoče ta režim odpraviti le z močno organizacijo, ki so jo pa komunisti zapravili, ker niso bili pozitivisti. In če zajednica zmagaja, pravi končno, bodo pa Srbi uvideli, da mladodemokratski režim nima v Sloveniji nobene zaslombe več. Na ta demagoška izvajanja moremo dati le ta-le odgovor zajedničarjem in demokratom: Kdo izmed vas, je bil proti zakonu o zaščiti države, ki izključuje milijone delavcev in uradnikov od državljanjskih pravic? Ali niste vsi hvalili energijo režima, peli slavo zakonom, ki zatirajo svobodo velike večine državljanov? Ali ste lagali takrat, ali lažete danes? Ako bi zmagala v Ljubljani zajednica ali pa mladi demokrati, ne izpremeniti to v vladi prav nič, ker bi morali prihiti v vlado le po imenu drugačni a kapitalistični demokrati. To vedo tudi v Beogradu, tisti, katerim bi zajedničarji radi napravili veselje. Moralni vpliv v Beogradu bo le tedaj drugačen, če zmagaja protidemokratska koalicijska lista Peričeva, dejansko pa to ne more vplivati na Beograd. To bi bil za Beograd edino dokaz, da se demokrati neutemeljeno

bahajo s svojo močjo v Sloveniji. Pri občinskih volitvah pa gre za socialno komunalno politiko, ki direktno nima z državno politiko prav nič opravka. Članek „Jugoslavije“ se je zmotil, če misli, da ima begradska politika tako dolgo kitajsko kito, da bi se že v Ljubljani lahko obešal nanjo. Povedati je treba končno še to, da je med demokrati vladalo do zadnjega časa najlepše soglasje. Spor je povzročilo šele denarno vprašanje (svinec, Jadranska banka, Delniška tiskarna, Trboveljska družba), ne pa politična morala. Vse te stvari so že stare, in če ste boljši, kakor oni, zakaj ste toliko časa molčali? — Za volitve vse prav pride, toda s tem se iskrenost politike ne da opravičiti.

Delo v občini. Sedaj, ko je volilni boj, pišejo, pisarijo in flavzirajo o občinskem gospodarstvu vsi listi od „Jutra“ do „Napreja“, ki skuša najbolj demagoško zagovarjati svoje stališče. „Jutro“, „Slovenski Narod“ in „Jugoslavija“ skušajo s svojega kapitalističnega stališča dopovedati volilcem, da je najbolj pametno, če volijo „Jutrovce“ ali pa „Narodovce“, da ostane vse pri starem. V ta namen se poslužujejo ti listi fraz, kakor bi ne vedeli, da je delovni sloj glavni kontingent ljubljanskega prebivalstva ter, da je za ves ta sloj, ki mora sam delati fizično v ožjem pomenu ali pa duševno glavno to, kakšna je socialna komunalna politika v Ljubljani. To je enako važno za socialiste, krščanske socialiste, komuniste, „demokratske“, „narodne“ in druge delovne panoge ljubljanskega prebivalstva. „Naprej“ pa pogreva „Jutrove“ in „Narodove“ fraze kakor lisasta opica in pravi, vsaj ne bodo nič naredili, vsaj se nič ne da storiti. O uboga pomagavka! Ali misli „Naprej“, da so vsi čitatelji tako nerazodni, da se bodo lovili na take čenče? Pameten človek namreč ve, da je program načrt in če kdo sklepe program ter je značilen, skuša se približati svojemu programu, kolikor tega ne ovirajo nepremagljive ovire. Ve pa tudi vsak volilec, če vidi stremljenje no izvedbi programa, da njegovi mandatari delajo prav. Ljudje vendar niso tepci!

Bajni padec cen. „Jutro“ dela že par mesecev reklamo za neke protidraginjne akcije, ki jih pravzaprav ni bilo. Poročali smo že o nekaterih takih frazah. Zlasti pa se je „Jutro“ vrezalo, ko je poročalo, kako silno so padle cene manufaktur v Zagrebu. Vrednost denarja pri nas se je sicer dvignila, toda trgovci no-

čejo bogve kako prodajati v izgubo, zato so cene še skoro iste. — Če je človek preveč navdušen za agitačne pomočke, pa se mu časih usta preveč odpro.

Državni uradniki so imeli kongres v Belgradu dne 29. oktobra, kjer so sprejeli ostro resolucijo, da mora narodna skupščina na prvi seji dne 6. novembra sprejeti uradniški zakon, ker sicer uradniška organizacija ne sprejema odgovornosti za posledice. Čez nekaj dni bomo videli, ali jemljejo uradniki stvar resno ali ne in ali ima narodna skupščina in vlada ušesa za uradništvo ali ne.

Radovedni smo, to naj nam sodrug Bernot oprosti. In, ker smo radovedni, zato naj našo radovednost uteši in nam sporoči, če odgovarja lista SSJ za ljubljanske občinske volitve vsem statističnim predpisom, kakor: triletno članstvo, naročeni listi itd. itd. — Pa odgovor naj bo brez jeze, duhovitosti in običajne neslanosti. — Vprašanje bo pa dobrodošlo, da bo moglo pokrajinsko tajništvo tudi v tem pogledu pokazati jasne in čiste račune.

Nehvaležnost uradniških organizacij. Jutro je pisalo, da je Turk — mladin in Kravjedolinski kričavi petelin interveniral v Belgradu glede rešitve uradniške pragmatike. Kako to, da še niso sklepale uradniške organizacije o zahvali. — Opozorjamo, da se na Turk, „mrzli curk“ lepo rima. To le za slučaj, če bi uradniške organizacije sklenile zahvalo v vezani besedi.

Iz govora Dr. Vi. Ravniharja na sokolskem „parlamentu“ v Zagrebu dne 29. 10. 1922.: spominjamo se vseh onih borcev hrvatskega in slovenskega rodu, a zlasti onih sokolskih herojev, Tu je zagrešil g. Vi. Ravnihar grdo nehvaležnost, da ni med sokolskimi heroji imenoma navedel načelnika sokola g. Viktorja Murnicka, ki ga je vojna furija in nevidni avstrijski in pangermanski vojni duh — oziroma puh, tako kruto udaril, da mu je odvzel dar govora materne jezika. Sicer je pa povojni duh in mirnejše razmere uplival zelo blagodejno in povrnil g. načelniku sokola najdragocenejši dar narave — dar materinega jezika. (Podatki so vzeti iz „Spominov“ eines Kriegskameraden na „Extrastübrl“, Hotel Erzherzog Johann in Graz; poglavje: Der mächtige Einfluss der pangermanistischen Idee auf die einsichtsvollen jugoslavischen „Sokolisten“.) Žal, da spomini še niso na svetlo dani.

Poslanec Ivan Deržič je tako ljubko in zanimivo opisal svojo pot na Kumanovo, da bi bilo škoda, če bi tega „sestavka“ ne uvrstil nadzornik Gangl v svojo ljudsko čitanko. Po našem mnenju bi snadal sestavek v čitanko za srajčnike drugega šolskega leta.

Pripravljajte se na volilno borbo za ljubljansko občino! Volilni boj se doslej razvija povsem proti prejšnjim običajem. Zajednica in mladi demokrati se med seboj sicer preklajajo, toda pojavljajo se sumljivi znaki sramežljivosti, s katero obkladajo drugi drugega. Nekoliko neobzirnejši so pa oboji proti Zvezi delovnega ljudstva, ki kandidira s dr. Periča. Z obeh strani in celo od „Napreja“ lete v interesu demokratov pšice na Peričevo skupino v varijantah hinavstva in zlobne denunciacije. Volilci Zveze delovnega ljudstva morajo biti pripravljani tudi za ta slučaj, če mladi demokrati in Zajedničarji (to so stari demokrati in narodni socialci) zadnji teden vežejo, to je združijo svoji listi. Mi bi se prav nič ne čudili, če bi prišlo do takega bratskega objema, ker je za demokrate, katerim pomagajo narodni socialci in „Naprejevci“, velikega moralnega pomena ali zmagajo ali propadejo. Volilci, spomnite se na režim v Ljubljani pred vojno, pa boste takoj vedeli, komu oddaste 3. decembra svoj glas. Zveza lahko zmaga v Ljubljani, če se vse nasprotne skupine postavljajo na noge ali pa na glavo.

Zveza Sokolov je imela v Zagrebu v nedeljo občini zbor. Za starost je bil izvoljen dr. Ravnihar, ki je tudi predlagal brzojavko kralju in Masaryku.

Za direktorja ljubljanske tobačne tovarne je bil imenovan g. Josip Mandelj.

Ravnatelj ženskega oddelka ljubljanske bolnice je postal g. dr. Alojzij Zalokar.

Izseljeniški potni listi za Ameriko. Pokrajinska uprava naše kraljevine so do konca junija 1923 ustavile izdajanje potnih listov za Zedinjene države. Izdajanje potnih listov je ustavljeno iz razloga, ker so posamezne oblasti prekoračile dovoljeni jim kontingent. V koliko bo eventualno še kaj mest na razpolago do dovoljene vsote, bo izdajalo dovoljenje v Ameriko samo ministrstva za socialno politiko.

Prvo leseno hišo si je postavil v Mariboru g. Popovič. Kupil jo je na mariborskem sejmu.

Zgorelo je v Trstu veliko skladišče lesa. Lastnik Ivan Mankoč ima ogromno škodo. Gre najbrže za nacionalistično maščevanje.

Stanovanjska beda v Mariboru. Pri zadnjih popisovanjih stanovanj se je ugotovilo strašno dejstvo, da stanuje veliko družin — šest do sedem oseb — v sobah z 9 m² površine. Nasprotno pa so v Mariboru osebe in družine, ki žive v neverjetnem razkošju. So slučaji, da poseduje ena oseba 3 sobe in 6 članska rodbina 11 sob. — V očigled stanovanjski bedi je pozdravljati vsak korak k omiljenju tega socialnega zla in njegovih posledic. Ugotoviti je treba, da se pribije demagoško pisanje demokratskih listov, da ima razkošna stanovanja zelo veliko demokratskih rodbin in advokatov, ki sicer pišejo o stanovanjski bedi in iščejo krivde pri drugih, sebe pa ne primejo za ušesa.

Kultura.

Predavanja v Delavskem Domu, Turjaški trg, št. 2, pritličje, priredi „Neodvisna Strokovna Železničarska Organizacija za Slovenijo“ za vse delavce vseh strok, ki se žele upoznati s socialno zakonodajo in njenimi koristi v posameznih slučajih. Predavatelji so g. dr. Arselin, g. dr. D. Bleiweis, šefzdravnik okrož. urada za zavarovanje delavcev in drugi. Predavanja so brezplačna in se vrše ob pol 8. uri zvečer in sicer: **Prvo predavanje v petek, 3. novembra t. l.** „Zakon o zavarovanju delavcev in bolniško zavarovanje.“ **Drugo predavanje v petek 10. novembra t. l.** „Razprava o nezgodnem zavarovanju delavstva.“ **Tretje predavanje v petek 17. novembra t. l.** „Bolniško in nezgodno zavarovanje delavstva.“ **Četrto predavanje v petek 24. novembra t. l.** „O zdravstvenih nalogah socialnega zavarovanja.“ **Peto predavanje v petek 1. decembra t. l.** „Zakon o zaščiti delavcev.“

„**Naših zapiskov**“ sedma številka je izšla ter prinaša konec referata E. Kristana o temi „Ustava in socialisti“. Nadalje objavlja: -p-k: Konsumne in produktivne zadruge v srednji Evropi. — J. P.: Nekaj o gibanju proletarijata v Italiji. — Diskusija: Zv. B.: Kritika; F. U.: Pripombe urednika; I. Fava: Kratak odgovor na predstoječo kritiko. — T.: Izza fronte. — Ničesar nismo dosegli? — Draginjske številke.

Vestnik „Svobode“.

Izredni občni zbor ljubljanske „Svobode“ se bo vršil po sklepu IX. odbora seje z dne 17. oktobra 1922 na dan 8. novembra t. l. v magistratni dvorani točno ob 7. uri z naslednjim dnevnim redom: 1. poročilo funkcionarjev; 2. poročilo pododsekov; 3. volitev novega odbora; 4. volitev treh delegatov za delegacijski zbor in 5. raznoterosti. Odbor.

Iz stranke.

Priprave na bodočo strankino konferenco za ljubljansko oblast so v teku. Predlog je zbudil zadovoljnost med prepričanimi sodrugi in sodružicami. Prejeli smo ljubko pismo, ki pravi, da pozdravlja korak ter želi, da bi se konferenca čimprej vršila, ker je že nujna potreba. Zagtavljamo vse naše prijateljice in prijatelje, da se bo konferenca pač vršila meseca decembra, ker prej ni mogoče. Do takrat se bo uredilo vse, da bo konferenca postala vredna sovrstnica mariborske konference. Potrpite! Vsi vemo, da vodi diktatura nevesčih ali omejenih ali pa celo zlobnih ljudi delavski pokret v absurdnost, toda prav zaradi tega je potrebno, da se na našo konferenco temeljito pripravimo ter na njej in v javnosti zmagamo z zdravimi načeli delavskega pokreta. Sodružico, ki pozdravlja naš korak, bomo še pisмено obvestili o načrtu konference.

Glasovi naših prijateljev.

V Brežice. V „Napreju“ je objavil zadnjič s. Baraga daljši dopis iz Brežic. Sodruga poznamo dolgo let kot vnetega in značajnega moža v delavskem pokretu. To kar navaja v dopisu, podpišemo, razen očitka, ki ga je naperil proti „Zarji“. Ne vemo, ali je s. Baraga napisal vse tako kakor je tam ali ne, vemo pa, da je glede „Zarje“ s. Baraga v zmoti. „Zarja“ zahteva poštenost v političnem boju, večkrat je že odločno nastopila tudi proti demagoštvu, neresnici in zavijanju resnice v „Napreju“ ter zlasti tudi proti temu, da „Naprejeva“ politika gre le za tem, da neti sovražstvo do oseb, dočim o socializmu in proletarskem boju molči in ne gane niti prsta za ostrejši boj proti kapitalizmu. Boj proti A. Kristanu in drugim, ni socializem, boj za vlado v stranki ni proletarski boj. To so gole osebnosti, ker se o teh ljudeh ne piše nič posebnega, nego omenja se jih z neko zlobno gesto opravljuje ali tudi obrekljive klepetulje. Vsi čitatelji uvidevajo, da „Napreju“ že zdavnaj ni resen list. Duša njegova, ki vedno piše o redu in disciplini, sama ne pozna ne reda in ne discipline. O tem so se prepričali vsi sodrugi, ki so imeli kdaj opravka s tem duševnim velikanom. — To se nam je zdelo potrebno omeniti, ker smo dobili vtisk, ko smo brali dopis s. Baraga, da ga je nekdo popolnoma krivo informiral. Ako bi s. Baraga poznal razmere od blizu, jih sam videl, bi pograbil kamen in ga zalučal v človeka, ki mu daje take informacije. Vse sodruga pa opozorjamo na to, da čitajo „Napreju“ pazno, pa bodo našli v njem skoro samo zlobo.

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij „Zarje“. — Tiska tiskarna J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Najcenejša narodna jed

so testenine „PEKATETE“, izdelane že iz samega zdroba jeklene pšenice, vsebujejo najplemenitejše dele zrnja. Zato so najbolj redilne, pri izvrstnem okusu. Iz istega vzroka, ter izdelane že iz samega zdroba, se pa tudi najbolj nakuhajo, tako, da se doseže do 3 kratni volumen nekuhanih.

Širite in naročajte tednik „ZARJA“!

Konsumno društvo za Slovenijo

Poštni predal št. 13.

Telefon Inter. št. 178

Ljubljana

Pošt. ček. rač. št. 10 532

Brzaj. „Rodes“ Ljubljana

Hranilni oddelek

naznaja, da je s 1. novembrom 1922.

zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na	6%
za vloge proti četletni odpovedi na	6 1/2%
za vloge proti polletni odpovedi na	7%

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadruge!

Vlagajte vse svoje prihranke v lastno hranilnico!